



socialmedicinsk tidskrift

Allmän redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare
Axel Gisslén, biträdande redaktör
Brita Bahrton, redaktionssekreterare

Redaktionsutskott:

Ragnar Berfenstam, professor i socialmedicin, Uppsala
Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping
Lars Bremberg, direktör, Stockholm
Bengt Hedlén, socialdirektör, Malmö
Olle Höök, professor i medicinsk rehabilitering, Göteborg
Gunnar Inghe, professor i socialmedicin, Stockholm
Bertil Johansson, barnavårdsdirektör, Örebro
Bengt Lindegård, professor i socialmedicin, Göteborg
Gunnar Lindgren, professor i socialmedicin, Lund
Birger Stark, socialchef, Sundsvall
Georg Svahn, arbetsvårdsdirektör, Stockholm

femtionde årgången dec 1973 häfte 10

Industrivägen 13, Solna, Tfn 08/83 20 83
Postadress: Fack, 104 01 Stockholm 60
Postgiro 11 79-1

Informationsfrågor i vårdarbetet

Man möter i vårdarbetet allt oftare krav på bättre information. Det finns många exempel på detta. Det vanligaste är kritik från patienternas sida om att läkarna ger dem alltför bristfälliga besked. Men från läkarnas sida klagas det också — över att man inte har tid att ge patienterna utförliga besked, över att patienterna har en otillfredsställande utbildning för att på rätt sätt ta emot den givna informationen m m.

Dessa och andra informationsproblem har också blivit föremål för en livlig forskning, inte minst från sociologiska utgångspunkter. Ett par rapporter om sådan forskning lämnas i några bidrag till detta SMT-nummer.

Erik Allander och Eva Håkansson har studerat vad de kallar lekmannens sjukdomsbegrepp. Deras frågor har tex gällt, vad lekmannen kräver för att beteckna vissa typer av besvär som "sjukdom", vad lekmannen antagit om orsaken till olika sjukdomar, när man ansett behov föreligga att anlita läkare m m. Resultaten belyser intressanta metodproblem. Men undersökningens intresse ligger inte minst i att den visar att även dessa komplicerade frågor i princip kan studeras på ett metodiskt och systematiskt vis.

Bengt Mattsson redovisar en undersökning av ett mer begränsat område, där det också varit möjligt att nå vissa konkreta resultat. Han har studerat informationsfrågor beträffande en allvarlig sjukdom med psykiska och även neurologiska symptom, den s k Chorea Huntington. Denna sjukdom karakteriseras av ett långsamt men obehagligt förlopp; dess orsaker kan hänföras till en stark och bestämd ärftlighetgång.

Mattssons resultat belyser hur komplicerad frågan om sjukdomsinformation är. Det gäller inte bara att ge läkare tid till förfogande. Det räcker inte heller med att han läromässigt meddelar vissa uppgifter rakt fram. Förutsättningarna för att informationen skall gå fram betingas av patientens eller den anhöriges tidigare biologiska kunskap. Den hänger också samman med vederbörandes psykiska försvarsmekanismer, innefattande tex benägenheten att tränga bort obehaglig information.

En adekvat information mellan vårdgivare och vårdtagare är av betydelse från många aspekter. Det kan — som Bengt Mattsson exemplifierar — gälla möjligheterna till förebyggande åtgärder. Men rätt information är naturligtvis också av betydelse i det direkta behandlingsarbetet — för att patienten skall använda mediciner på riktigt sätt osv. Informationens utformning är av avgörande betydelse för läkarens och annan vårdpersonals möjligheter att "trösta och lindra". Den är lika avgörande från en annan och alltmer aktuell aspekt: möjligheterna till en ömsesidig och jämställd samverkan mellan vårdgivare och vårdtagare och därmed möjligheter för patienten och anhöriga att få ett verkligt medinflytande i vården.

Erik Allander och Eva Håkansson lämnar flera exempel på att det krävs ett tvärvetenskapligt samarbete för att vi skall kunna utveckla och styra informationseffekterna i vårdarbetet. Deras egen undersökning representerar här ett utmärkt exempel genom samarbete mellan en socialmedicinare och en lingvist. Men rader av annan expertis kan också anmäla större eller mindre kompetens för ett sådant samarbete — sociologer, psykologer, kommunikationsteoretiker osv. Det mest påtagliga i detta perspektiv är kanske dock i all enkelhet behovet av en bättre pedagogisk skolning av sjukvårdspersonalen. Inte minst behövs här ökade insatser för dem som arbetar i primärvården. Man kan bara peka på önskan om att bättre utnyttja distriktssköterskornas viktiga roll i hälsoupplysningen. Men samma behov föreligger också när det gäller allmänläkarnas uppgifter i rådgivningsarbetet till patienterna — särskilt om de som så många hoppas på — skall utvecklas till en ny typ av husläkare.

Vi kommer här in på ett par problem som kommer att ägnas särskilda temanummer i SMT nästa år. Ett sådant nummer kommer att gälla utformningen av olika typer av hälsoinformation, ett annat nummer distriktssköterskans och andra sjuksköterskegruppers uppgifter i öppen vård.

För den som är särskilt intresserad av dessa temanummer kan det kanske vara av värde att påminna sig de nu föreliggande bidragen — som konkreta exempel på några av de informationsfrågor som blivit så centrala i vårdarbetet.

C.G.W.

Planerade temanummer 1974 redovisas på sid. 589
